

ДОШКІЛЬНЕ ВИХОВАННЯ

4

«РАДЯНСЬКА ШКОЛА»

1957

Вона часто сварилася з дітьми, відбирала у них іграшки, істерично плакала. Я помітила, що дівчинка любить прибирати у куточку природи, поливати квіти, мити піддонники, кормушки, поїлки, очищати кімнатні рослини від сухого листя; давала їй можливість робити це. Валя відразу переключалась від плачу до праці, яку з великим захопленням виконувала, забуваючи про все, що з нею було. В процесі такої роботи дівчинка стала значно спокійнішою, вона була першою помічницею по роботі в кутку природи.

Багато турботи завдав нам Богдан, вихованець середньої групи. Він часто плакав, уникав товариства дітей. Я почала зацікавлювати його живими об'єктами: кролями, рибами, голубами, їжаком, морською свинкою. Хлопчик дуже полюбив голубів, міг сидіти годинами і вести спостереження за їх поведками. Він носив зерно, воду, пісок, чистив вольєру. Влітку Богдан садив, поливав і підв'язував в'юнки навколо веранд. Хлопець став організованіший, спокійніший, він включився в колективні ігри, виступав на святах, читав вірші.

Восени діти брали активну участь в збиранні насіння. Для такої роботи ми приготували красиві коробочки, конверти. Кожна дитина збирала насіння одного виду рослини у коробочку чи конверт, а потім зсипали їх у кольорові мішечки з наклеєними на них малюнками тих чи інших квіток.

На зиму діти заготовляли сухе листя і гілля акації, складаючи його в ящики. Це корм для кролів, морських свинок. В листопаді набрали в ящики землі для посадки і посіву насіння взимку. В кутку природи внесли висаджені з ґрунту кущі перцю, помідорів, а також квітучі цінії, айстри, нагідки, незабудки, маргаритки; ці квіти довго ще прикрашали нашу групу. Викопали цибулини нарцисів, тюльпанів, а потім висадили їх у вазони, щоб зимою і ранньої весни вони зацвіли в кутку природи.

Свідома систематична робота дітей в природі дає нам можливість розвивати у них правильні уявлення про оточуючу природу, виховувати початки матеріалістичного розуміння явищ.

Спостереження над тваринами і птахами

Г. ХОВАНСЬКА,

вихователька дитячого садка № 55 м. Запоріжжя

Враховуючи великий вплив на виховання дітей безпосереднього еднання з природою, я з перших днів перебування їх у дитячому садку проводила роботу по ознайомленню з птахами, свійськими тваринами, вчила розпізнавати і називати деяких з них: кішку, собаку, коня, півня, курку, знати і називати їх зовнішні ознаки, чим харчуються, як кричать. Зовнішній вигляд тварини, поведки, рухи завжди привертають увагу дітей. Догляд за тваринами, піклування про них привчають дітей турбуватися про них, з відповідальністю ставитись до доручених обов'язків.

Перед початком навчального року я продумала і накреслила шляхи для послідовного ознайомлення дітей з свійськими тваринами в межах «Програмно-методичних вказівок для вихователя дитячого садка».

Перш за все я виявила в розмовах з дітьми їх уявлення про свійських тварин.

Я знала, що об'єкт для спостереження, який вноситься вихователем, спочатку зацікавлює дітей, але потім інтерес до нього падає і може зникнути зовсім. Для підтримання цього інтересу потрібні різноманітні прийоми вихователя, вміле керівництво спостереженням.

Враховуючи вік дітей, спостереження за одним і тим же об'єктом були у нас короткочасні, але багаторазові.

Перше знайомство було розпочате з спостереження над кішкою.

Посадила дітей півколом і сказала, що я зараз покажу їм щось цікаве: «Діти, я принесла вам кішечку, звуть її Муркою. Подивіться, яка вона красива: голова в неї кругла, на голові стирчить двоє вушок, на мордочці великі вуса, очі круглі, зелені. Шерсть у кішки біла з жовтими плямами, а на лапках кігтики».

Я гладжу кішку по спині й говорю: «Яка в неї пухнаста, м'яка шерсть. Кішка муркоче. А тепер давайте погодуємо кішку». Я наливаю молока в блюдечко, яке завчасно приготувала, і кажу: «Діти, подивіться, як кішка хлебче молоко язичком». Коли кішка поїла, вона сіла зручніше й почала вмиватись лапкою. Наступні рази діти спостерігали кішку під час прогулянки, вона приходила до нас на ділянку, і ми її годували. Навесні кішка пропала, не було її довго, потім прийшла худа, худа. Діти їй дуже зраділи, принесли їй молока, каші. Кішка з жадністю все з'їла і пішла. Я простежила за нею. Виявилось, що у неї були котенята в маленькому будиночку біля нашої веранди. Коли котенята підросли, ми пішли подивитись нашу Мурку. Кішка лежала в кошику, а біля неї ворушилось четверо білих і жовтих котенят.

За якийсь тиждень вони підросли і намагались вилізти з кошика. Дітям дуже хотілося забрати котенят і погратися з ними. Я їм пояснила, що котенята ще маленькі і повинні бути біля своєї мами. Мурка почала їх облизувати — умивати. Я сказала дітям, що Мурка — їх мама, вона любить своїх котенят і піклується про них.

Потім Мурка зручно вместилася і почала годувати своїх дітей.

Наступним об'єктом спостереження був собака. У сусідньому дворі з'явилася овчарка. Я попросила господаря показати собаку дітям.

Дітей я попередила, що собаку ру-

ками не можна займати, він може вкусити. Спочатку, коли ми виходили на ділянку, він гавкав на нас, а потім звик. Я звернула увагу дітей на зовнішній вигляд собаки. Він був великий, сірий, із стрункими ногами, красивою головою, а на голові стирчали гострі вуха.

Одного разу після вихідного дня, коли ми вийшли на ділянку, підійшов до нас господар собаки і сказав, що у собаки є цуценята. Я попросила, щоб він нам показав їх. Він приніс нам одне. Я показала його дітям. Маленький Гена спитав: «А де його очі?» Я сказала, що цуценя ще маленьке, і у нього закриті оченята, але швидко вони відкриваються.

Кожного дня чергові збирали після сніданку їжу для собаки, діти ставали біля огорожі, а я відносила. Їжу собака приймав, але до цуценят не допускав, сердито гавкав. Через два тижні господар знову показав нам цуценят. Я звернула увагу дітей на те, що цуценята вирости, у них відкрились очі. Я взяла одне і дала всім дітям погладити його, потримати за лапку, торкнутися за хвостик. Пізніше ми спостерігали, як цуценята вже самі виповзали з будки і, вертячи хвостиками, підбігали до огорожі. Ми багато разів спостерігали, як мати-собака гралась з цуценятами, потім облизувала їх, пригладжувала їх шерстку, а коли якесь з них далеко тікало, вона зубами брала його за спину й відносила в будку. Діти були в захопленні. Ми продовжували годувати собаку, цуценята росли, гралися, а діти групами і поодиноці спостерігали за ними.

Спостерігати коняку нам було добре, бо на ній 2—3 рази на тиждень привозили продукти в дитячий садок. Я домовилась з візником, що ми будемо спостерігати коняку. Звернула увагу дітей на те, що коняка велика, у неї чотири ноги, голова, очі, вуха, довгий хвіст і грива. Я винесла їй хліба. Вона відкрила рот, і діти побачили великі зуби й язик. Коняка звикла до нас, і коли ми до неї підходили, вона повертала голову в наш бік.

Спостерігати кізочку нам довгий

час не вдавалося, тому що її поблизу не було. І ось одного разу, йдучи на прогулянку в міський садок, ми зустріли жінку, яка вела на мотузочку біленьку кізочку. Я попросила жінку показати нам її. Діти зразу помітили, що у кізочки на голові, крім вушок, є різки. «А навіщо кізочці різки?» спитав Вітя. Я пояснила, що різками кізочка захищається. Жінка дала кізочці пучечок трави, вона при нас її з'їла. Діти гладили кізочку по спині, розглядали і впевнились, що шерсть тепла й м'якенька. Я поцікавилась, чи знають діти, яку користь дає кізочка. «Вона дає молочко», сказала Аня. «А ще?» спитала я. Діти мовчали. Тоді я пояснила дітям, що з козячого пуху плетуть шапочки й рукавички — вони дуже м'якенькі й теплі. Коли ми прийшли в міський сад, я провела гру «Коза рогата». Діти з пальців робили роги, зображуючи козу, яка заколе того, хто каші не їсть, молока не п'є. Закріпили спостереження показом діафільму «Вовк і семеро козенят».

У нас у сусідньому дворі є кури, і діти часто бачили їх. Під час одної з прогулянок я намітила провести спостереження над ними. Після сніданку ми пішли в сусідній двір. Діти звернули увагу на те, що є кури чорні, жовті, білі, що у курки дві ноги. Тут півень вистрибнув на паркан, замахав крилами і закукурікав. Ми почали розглядати його: червоний гребінець, великий красивий хвіст, голосно співає. Я нагадала дітям, що ми знаємо вірша про півня, і діти прочитали його хором. Спостереження над курми я проводила багато разів, розкриваючи перед дітьми все нові ознаки. Навчила дітей скликати курей. Пізніше ми спостерігали їх, коли вони заходили у свій курник, мостились спати.

Пізньої осені і взимку під час прогулянок я привертала увагу дітей до спостереження над горобця-

ми. Щоб створити сприятливі умови для цього, ми зробили кормушку і систематично насипали туди крихти хліба. Довгий час ми не бачили горобців на веранді, але крихти зникали. Одного разу ми побачили, що з веранди піднялася зграйка пташок. Я пояснила дітям: «Це горобці. Вони хочуть їсти, і ми будемо давати їм крихти хліба». Коли горобці трохи звикли до нас, я звернула увагу дітей на зовнішній вигляд горобця — сам маленький, ніжки тоненькі, плигає, клює.

Зимою у нас в групі з'явився акваріум з рибками. Рибки були різні: золоті, сині, зелені. Я намагалась дати дітям елементарне уявлення про них — рибка плаває в воді, її треба годувати, потрібно воду змінювати, щоб вона була чистою. Я пропонувала дітям погодувати рибок, показала, як це робиться.

Іноді діти говорили: «Як рибка крильцями махає». В таких випадках я виправляла їх, пояснювала, що крилець у риби немає — у них плавці. Діти систематично спостерігали рибок, годували їх, брали участь у заміні води в акваріумі.

Читання художньої літератури, ілюстрації і музичні заняття допомагали закріплювати знання, спостереження.

Під час музичного заняття розчували пісні про кішечку, собачку, про півника, коника.

Розглядали картини «Свійські тварини» Пластова. Проводили дидактичну гру — «Хто як кричить?». Грали в лото «Парні малюнки». Я намагалась використати основний шлях ознайомлення дітей з природою — живий дійовий зв'язок з нею на прогулянках, екскурсіях, в праці.

Таким чином, застосовуючи різноманітні прийоми, я домоглася засвоєння програмного матеріалу по ознайомленню дітей з тваринами і птахами.